

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Valmistumine audiovisuaalmaailma täielikuks ühtesulandumiseks: kasv, looming ja väärtused (roheline raamat)”

COM(2013) 231 final

(2013/C 341/20)

Raportöör: **Jorge PEGADO LIZ**

8. juulil 2013. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Valmistumine audiovisuaalmaailma täielikuks ühtesulandumiseks: kasv, looming ja väärtused (roheline raamat)”

COM(2013) 231 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 2. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 492. istungjärgul 18. ja 19. septembril 2013. aastal (18. septembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 175, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab komisjoni algatust avada ühtesulandavas keskkonnas taas audiovisuaalpoliitika teema, et soodustada laiemat juurdepääsu järjest mitmekesisemale Euroopa info-sisule ja käivitada ELi tasandil uus avalik konsultatsioon selle mõjude üle majanduskasvule, tööhõivele ja innovatsioonile.

1.2 Samas kahetseb komitee, et komisjon ei kasutanud seda võimalust, et esitada kõnealusel valdkonnas konkreetsemaid ja struktureeritumaid ettepanekuid.

1.3 Komitee oleks eelistanud, kui komisjon oleks rohelise raamatu koostamisel keskendunud rohkem sellistele põhiväärtustele nagu sõnavabadus, meedia pluralism ning kasutajate, eelkõige alaealiste ja teiste haavatavate isikute inimväärkuse ning õiguste ja huvide austamine, ning seejärel uurinud programmilisi eesmärke, millega edendada innovatsiooni, turuarengut ja nende rahastamist.

1.4 Komitee väljendab heameelt siiski enamiku rohelises raamatus tõstatatud teemade üle ja tunnustab, et suur enamik avalikule konsultatsioonile pandud küsimustest on asjakohased, kuid nendib, et vahel puudub eri teemade ja esitatud küsimuste vahel läbiv joon.

1.5 Ta on nimelt teadlik ühtesulandumisega tekkivatest uutest väljakutsetest ja avanevatest uutest perspektiividest, mis loovad sõltumatutele tootjatele mitmesuguseid kaubandusvõimalusi, mis võivad kaasa tuua muudatusi praegustes tööstus-tegevuse mudelites.

1.6 Kuigi komitee on teadlik tellitavate audiovisuaalteenuste järjest suuremast majanduslikust tähtsusest Euroopa audiovisuaalmaastikul, soovib ta siiski rõhutada, et lineaarsete audiovisuaalteenuste traditsiooniline pakkumine vastab endiselt väga suures osas Euroopa kodanike meediaharjumustele, eelkõige seetõttu, et tehnoloogilisi uuendusi on kasutatud tavapärase pakkumise puhul, kus on tõeliselt kinnistunud kultuurilise ja keelelise identiteedi ja mitmekesisuse alused, mida tuleks viivitamata hoidma hakata.

1.7 Kuigi komitee tunnustab audiovisuaalteenuste tehnoloogiainnovatsiooni ja internetiga ühtesulandumise strateegia mitmesuguseid positiivseid aspekte, juhib ta tähelepanu mõjule, mida see areng avaldab traditsioonilistele meediasektoritele ehk kohalikule ja piirkondlikule meediale, eelkõige liikmesriikides, kus on ELi vähemuskeeled, mistõttu on vaja hoida ja luua tingimusi, mis võimaldavad jätkuvalt pakkuda nende tagatavat olulist üldhuviteenust, mis toetab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust ning teabe pluralismi säilitamist.

1.8 Komitee on ka arvamusel, et teabe pluralismi säilitamine, kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse edendamine ning meedia avaliku teenuse struktureeriva rolli hoidmine Euroopa meedia-keskkonnas kujutavad endast üldhuviga väärtuseid, mida tuleks poliitikas edaspidi mitte ainult hoida, vaid ka Euroopa sotsiaal-mudeli osana edendada.

1.9 Kokkuvõttes leiab komitee, et Euroopa kultuuri edendamine ja kodanike, eelkõige alaealiste ja teiste haavatavate rühmade huvide ja põhiõiguste lahutamatu kaitsmine peaksid olema audiovisuaalmaailma ühtesulandumise teemalises Euroopa arutelus peaesmärgid.

1.10 Seetõttu kutsub komitee komisjoni üles võtma kõigis edaspidistes õiguslikes ja muudes meetmetes arvesse komitee mitmetes arvamustes esitatud soovitusi ja eriti käesolevas arvamuses tehtud konkreetseid tähelepanekuid.

2. Rohelise raamatu eesmärk

2.1 Komisjon soovib rohelise raamatuga (COM (2013) 231 final) algatada laiaulatusliku avaliku arutelu audiovisuaalmeedia teenustes toimuvate muutuste tagajärgede üle. Nendele muutustele annab hoogu teenuste järjest suurem ühtesulandumine internetiga.

2.2 Komisjon näeb selles tehnoloogilise keskkonna muutuses võimalust laiendada juurdepääsu mitmekesisele kvaliteetsele Euroopa infosisule. Selleks tuleb analüüsida kehtiva õigusraamistiku asjakohasust ja võimalikke poliitilisi vastuseid Euroopa poliitilisel maastikul.

2.3 Komisjon tõstatab selle strateegilise eesmärgi raames kaks suurt küsimust.

— Mida teha, et ühtesulandumine üleeuroopalisel turul väljenduks Euroopa majanduskasvus ja ettevõtlusinnovatsioonis?

— Kuidas mõjutab ühtesulandumine selliseid väärtusi nagu meedia pluralism, kultuuriline mitmekesisus ja tarbijakaitse, sh konkreetsete inimrühmade, näiteks alaealiste kaitse?

2.4 Dokumendist on teadlikult välja jäetud autoriõiguse ja intellektuaalomandiga seotud aspektid, mida käsitletakse ühes teises rohelises raamatus⁽¹⁾, nagu ka andmekaitsega seotud aspektid, mida on käsitletud ka hiljutistes komisjoni ettepanekutes⁽²⁾, kuid selles tunnistatakse nende küsimuste olulisust ja seost dokumendis käsitletud teemadega.

2.5 Komisjon mõonab, et kõnealusel avalikul konsultatsioonil ei eeldata konkreetsete tulemuste saavutamist. Ta tunnistab siiski, et konsultatsioon võib aidata sõnastada võimalikke pikaajalisi regulatiivseid ja poliitilisi vastuseid, eelkõige seoses lastele paremini kohandatud interneti, meediavabaduse ja pluralismi ning enesereguleerimise algatustega.

⁽¹⁾ COM(2011) 427 final, ELT C 143, 22.5.2012, lk 69-73.

⁽²⁾ COM(2012) 10 final, COM(2012) 11 final, ELT C 229, 31.7.2012, lk 90-97.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee tervitab ELi algatust, arvestades käsitletud teema olulisust ja aktuaalsust. Lineaarsete televisiooniteenuste järkjärguline ühtesulandumine internetiga on üks vaieldamatult tunnustatud audiovisuaalsete arengu tendentsidest.

3.2 Komitee leiab siiski, et kasutatud vahend (roheline raamat) koostati liiga hilja, ei ole piisavalt kaugeleulatuv ja selles puudub läbiv joon, mis ühendaks eri teemasid ja esitatud küsimusi ning see võib jätta mulje, et komisjon pole kindel, millist teed kõnealusel valdkonnal järgida.

3.3 Jätkuna selle teema eri aspektide kohta koostatud mitmetele arvamustele ja enne audiovisuaalmaailma edaspidise integreeritud poliitika kujundamist tehnoloogiliselt ühtlustatud keskkonnaks ELis oleks komitee eelistanud, kui komisjon oleks sarnaselt Euroopa Parlamendi 21. mai 2013. aasta resolutsioonis (P7_TA(2013)0203) väljendatule keskendunud rohkem sellistele põhiväärtustele nagu sõnavabadus, meedia pluralism, inimväärikus ning kasutajate (eelkõige kõige haavatavamate kasutajate) õiguste ja huvide kaitse ning analüüsinud alles seejärel innovatsiooni, turu ja rahastamise olulisi küsimusi, mitte vastupidi.

3.4 Komitee avaldab kiitust siiski enamiku rohelises raamatus tõstatatud teemade üle ja tunnistab, et suur enamik avalikule konsultatsioonile pandud küsimustest on asjakohased.

3.5 Ta on teadlik tellitavate audiovisuaalteenuste järjest suuremast majanduslikust tähtsusest Euroopa audiovisuaalmaastikul.

3.5.1 Tuleks siiski rõhutada, et lineaarsete audiovisuaalteenuste traditsiooniline pakkumine moodustab jätkuvalt väga suure osa Euroopa tarbijate meediaharjumustest.

Nimelt vaatas Euroopa kodanik 2012. aastal televisiooni keskmiselt 3 tundi ja 55 minutit päevas ehk 7 minutit kauem kui 2011. aastal.

3.6 Kuigi komitee tunnistab audiovisuaalteenuste innovatsiooni ja internetiga tehnoloogiliselt ühtesulandumise strateegilist tähtsust, juhib ta tähelepanu selle tendentsi võimalikule mõjule meedia traditsioonilistele sektoritele ehk kirjutavale pressile ja raadiole.

3.6.1 Komitee leiab, et komisjonil peaks olema oluline roll selliste tingimuste loomisel, mis võimaldavad meedia traditsioonilistel vormidel digitaalajastuga paremini kohanduda, ning arvestades sellesse sihtrühma kuuluva elanikkonna teatud sotsiaalkultuuriliste iseärasustega, peaks see meedia jääma mitte-digitaalsesse vormi.

3.6.2 Seega leiab ta, et Euroopa tasandil tuleks luua vajalikud tingimused, et traditsiooniline meedia, eelkõige kohalik ja piirkondlik meedia saaks jätkuvalt pakkuda oma olulist üldhuviteenust ning toetab Euroopa sotsiaalmudeli hoidmise raames keelelist ja kultuurilist mitmekesisust ning teabe pluralismi säilitamist.

3.7 Komitee on ka arvamusel, et teabe pluralismi säilitamine, kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse edendamine ning meedia kui avaliku teenuse struktureeriva rolli hoidmine Euroopa meediakeskkonnas on väärtused, mis on olulised ühiskonnale tervikuna, kuid eelkõige meediakasutajatele, ning edaspidises poliitikas tuleks nendega tingimata arvestada ⁽³⁾.

3.8 Kokkuvõttes leiab komitee, et üldhuvi kaitse ning kodanike huvide ja õiguste säilitamine peaksid olema audiovisuaalmaailma ühtesulandumise teemalises Euroopa arutusel peamised eesmärgid ja Euroopa selle valdkonna poliitika põhilised suunised.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Avaliku konsultatsiooni raames esitatud küsimused võib rühmitada kuude teemasse: juurdepääs infosisule ja platvormidele (1.–3. küsimus), audiovisuaaltoodangu rahastamine (4.–5. küsimus), koostalitlusvõime (6. küsimus), taristu- ja raadiospektripoliitika (7.–9. küsimus), ühtesulandumise tagajärjed õigusnormidele (10.–19. küsimus), alaealiste kaitse (20.–25. küsimus) ja juurdepääs (26.–27. küsimus).

4.2 Juurdepääs infosisule ja platvormidele

4.2.1 Ka komitee tunneb muret selle pärast, et infosisu ühendavad platvormid võivad audiovisuaalteenuste osutamisel konkurentsi moonutada ja seetõttu mõjutada negatiivselt valikuvabadust ja kasutajate juurdepääsu kvaliteetsele ja mitmesugusele infosisule.

4.2.2 Ta leiab seega, et kaaluda tuleks konkreetseid õiguslikke meetmeid, mis lähevad kaugemale konkurentsieeskirjadest, et edendada ja lihtsustada riigi ning riigiülel tasandil juurdepääsu neile platvormidele, nii nagu see sätestati juba komisjoni 2009. aasta teatises ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ EÜT C 140, 18.5.2000, lk 19-23; EÜT C 116, 20.4.2001, lk 30-36; ja ELT C 77, 31.3.2009, lk 109-114.

⁽⁴⁾ ELT C 257, 27.10.2009 lk 1-14.

4.3 Audiovisuaaltoodangu rahastamine

4.3.1 Komitee on mitmesugustel juhtudel kinnitanud Euroopa kultuuritööstuse, sh audiovisuaalsektori olulisust ELi arengustrateegias ⁽⁵⁾.

4.3.2 Komitee leiab audiovisuaalsektori väärtusahelas täheldatud muutusi, eelkõige platvormide ja sisuvahendajate järjest suuremat tähtsust arvestades, et audiovisuaalmeedia direktiivi praegused nõuded ei kujuta endast kõige asjakohasemat, proportsionaalsemat ja tõhusamat viisi Euroopa teoste loomise, levitamise ja väärtustamise edendamiseks.

4.3.3 Seega on komitee arvamusel, et komisjon peaks ringhäälinguettevõtete kohustused üle vaatama ja laiendama ühtesulandumise kontekstis neid kohustusi audiovisuaalsektori väärtusahela uutele osalistele, võttes arvesse nende teenuste järjest suuremat mõju kodanikele ja algatades nii pea kui võimalik direktiivi ülevaatamise.

4.4 Internetiühendusega televisiooni koostalitlusvõime

4.4.1 Komitee leiab, et komisjon peaks tagama hübriidplatvormide kaudu levivate eri teenuste koostalitlusvõime, edendades kõigi infosisu ja teenuste pakkujate jaoks õiglase konkurentsi tingimusi ning hoolitsema selle eest, et kasutajad saaksid vabalt ja diskrimineerimata (eelkõige geograafiliselt) mitmesuguse kvaliteetse pakumise seas oma valiku teha.

4.5 Raadiospektripoliitika

4.5.1 Komitee viitab siinkohal eelkõige oma arvamustele esimese raadiospektripoliitika programmi ja Euroopa lairibaühenduse ⁽⁶⁾ kohta, komisjoni teatise „Digitaalse dividendi muutmise sotsiaalseks kasuks ja majanduskasvuks” ⁽⁷⁾ ja komisjoni teatise „Raadiospektriressursside ühiskasutuse edendamine siseturul” ⁽⁸⁾ kohta.

4.5.2 Seoses sellega, et audiovisuaalteenuste operaatorid kasutavad järjest rohkem hübriidmudeleid, milles on infosisu edastamiseks kombineeritud maapealne ringhääling ja lairibaühenduse kasutamine, soovib komitee läbi viia tema arvates hädavajalikud uuringud mõju kohta, mida need ärimudelid avaldavad audiovisuaalsektori väärtusahelale, pöörates eritählepanu infosisule ja platvormidele juurdepääsule, seda nii kodanike kui ka operaatorite ja sisutootjate endi puhul. Komitee tunnustab vajadust selliste taristute järele, mis tagavad kogu Euroopa territooriumi lairibaühendusega katmise, kuna tegemist on kodanike digivõrdõiguslikkuse edendamise otsustava teguriga.

⁽⁵⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 35-39; ELT C 198, 10.7.2013, lk 39-44; ELT C 77, 31.3.2009, lk 63-68, ELT C 248, 25.8.2011, lk 144-148, ja ELT C 143, 22.5.2012, lk 69-73.

⁽⁶⁾ ELT C 107, 6.4.2011, lk 53-57.

⁽⁷⁾ ELT C 44, 11.2.2011, lk 178-181.

⁽⁸⁾ ELT C 133, 9.5.2013, lk 22-26.

4.6 Tagajärjed õigusnormidele

4.6.1 Komitee leiab uue tehnoloogilise ja turuarengu valguses, et komisjon peaks nii pea kui võimalik algatama avaliku konsultatsiooni audiovisuaalteenuste direktiivi läbivaatamise teemal.

4.6.2 Komisjon peaks selle konsultatsiooni raames uurima direktiivi reguleerimisala probleematikat ehk võimalust lisada sellesse sätteid läbipaistvuse ning lineaarsete ja mittelineaarsete audiovisuaalmeedia teenuste omandi kontsentreerimise kohta ning audiovisuaalmeedia teenuste toimetustavastutuse mõiste määratluse keskse küsimuse. Läbivaatamisel tuleks järgida peamist põhimõtet, mille kohaselt tuleb põhiväärtuseid hoolimata audiovisuaalmeediumist ühtemoodi austada ja tagada sõltumata sellest, milliseid kohandusi on nende meediumite eripäradest tulenevalt vaja teha.

4.6.3 Komitee leiab, et oleks kasulik, kui komisjon teeks ka ettepaneku vaadata läbi ja süstematiseerida audiovisuaalmeedia teenuste puhul kaubanduslikele teadaannetele kehtivad eeskirjad, mis asuvad praegu killustatult eri õigusaktides. Komitee on seda käsitlenud ka varasemates arvamustes⁽⁹⁾.

4.7 Sõnavabadus ja meedia pluralism

4.7.1 Tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta, et ajakirjandusvabaduse ja meedia pluralismi austamine on aktiivse kodakondsuse (millele on pühendatud põhiõiguste harta artikkel 11) struktureeriva elemendina esmatähtis ELi integratsiooniprotsessi tugevdamiseks.

4.7.2 Seetõttu avaldab komitee nagu Euroopa Parlamentki muret selle pärast, kas komisjon ei peaks eelkõige võtma asjakohaseid meetmeid ning esitama seadusandliku algatuse meedia pluralismi ja kontsentreerimise kohta, mis oleks jätkuks nt meediavabaduse ja -pluralismi keskuse aruandele ning meediavabaduse ja pluralismi kõrgetasemelise rühma aruandele.

4.7.3 Kuna Euroopa audiovisuaalturu eripäraks on killustatus, keelelised ja kultuurilised piirid ning majanduslikult valitseb eriti raske olukord, rõhutab komitee meedia kui avaliku teenuse olulisust poliitilise pluralismi säilitamisel ja kultuurilise mitmekesisuse edendamisel. Seega teeb ta ettepaneku, et komisjon edendaks ulatuslikku mõttevahetust selle üle, millist juhtimismudelit kasutada uues ühtesulandumiskontekstis meedia kui avaliku teenuse puhul, võttes arvesse Euroopa Ülemkogu hiljutisi järeldusi kõnealuses valdkonnas.

4.8 Alaealiste ja haavatavate rühmade kaitse

4.8.1 Komitee leiab meedia kultuurilist mõõdet ja selle mõju ühiskonnale kui tervikule arvestades, et alaealiste ja teiste ühiskonna haavatavate rühmade kaitse audiovisuaalmeedias ja digitaalkeskkonnas (internetis, sotsiaalvõrkudes jm) on üks suurematest muredest, mis puudutab selliseid olulisi aspekte nagu õigust eraelu puutumatusse, maine kaitset ja muid põhiõigusi, mida on tunnustatud näiteks Euroopa inimõiguste kaitse konventsioonis ja kinnitatud nüüdseks ka Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, mis on õnneks aluslepingu praegusesse versiooni lisatud. Kuigi audiovisuaalne ühtesulandumine, mis muudab vaataja meediasisu koostajaks (interaktiivsus), avab tohutuid teabevahetus- ja teavitamisvõimalusi, on tõsi ka, et see võib haavatavamad inimesed seada ebaseadusliku tegevuse (küberkurritegevus) ohtu.

4.8.2 Seda aspekti on komitee mitmes hiljutises arvamuses rõhutanud, nt mõnede komisjoni algatuste kohta, mis olid küll tervitatavad, kuid liiga tagasihoidlikud. Ta rõhutas näiteks vajadust tagada, et laste haridusega tegelevate inimeste jaoks oleksid olemas ja kättesaadavad infosisu filtreerimise ja asjakohaste vanuserühmade kaupa klassifitseerimise vahendid.

4.8.3 Komitee on veendunud, et alaealiste ja teiste haavatavate inimeste kaitse küsimuse käsitlemiseks seoses interneti kasutamisega üldiselt ning täpsemalt audiovisuaalmeediaga tuleb tagada tasakaal ning leida kõigi meediumite puhul sobiv kesktee sõnavabaduse põhiõiguse ja üldhuvi pakkuva eesmärgi – alaealiste kaitse – vahel.

4.8.4 Tuleks siiski meelde tuletada, et komisjon ise tunnistab⁽¹⁰⁾, et tellitavate televisiooniteenuste operaatorid ei andnud tõhusat vastust alaealisi kahjuliku infosisu eest kaitsma pidavate kaas- ja eneseregulatsiooni süsteemide ega tehniliste vahendite kohta, mis annavad lastele piiratud juurdepääsu interneti infosisule.

4.8.5 See on üks teemadest, mida komitee sooviks ELi audiovisuaalmaailma integreeritud poliitika edaspidisel kujundamisel esitada kui kõige teravamalt teemat, mille kohta ta kavatseb võtta mitte ainult seadusandlikke meetmeid (regulatsiooni, enese- ja kaasregulatsiooni), vaid ka meediahariduse ja -pädevuse, teavitamise ning sellealaste oskuste parandamise meetmeid nii alaealistele kui ka perekondadele ja koolidele. Komitee kutsub selleks komisjoni ja liikmesriike üles võtma meetmeid, et vanemad ja hariduse eest vastutavad isikud kasutaksid infosisu puhul filtreid.

⁽⁹⁾ OJ C 351, 15.11.2012, lk 6-11.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 556 final.

4.9 Juurdepääs

4.9.1 Komitee viitab siinkohal eelkõige oma arvamustele juurdepääsu kohta ⁽¹⁾.

4.9.2 Üldiselt on komitee neis rõhutanud vajadust edendada juurdepääsu kui põhiõigust ning konkreetselt käsitleda audiovisuaalteenuseid ja internetilehekülgi üldhuviteenustena ⁽¹²⁾.

4.9.3 Seetõttu on vaja koheselt kohaldatavaid õigusnõudeid audiovisuaalteenuste kättesaadavuse kohta, et tagada nende kättesaadavus eri liiki kommunikatsioonipuudega inimestele.

Selliseid õigusnõudeid peaks toetama laialdasem Euroopa standardimine ja seda mitte ainult audiovisuaalsisu osas, vaid ka seoses võrgujaotuse, kasutajaterминаalide ja -liideste tarkvaraga. On väga oluline tagada, et kättesaadavust parandavate lahenduste turg oleks tõeliselt euroopalik, et meelitada sellele turule uusi operaatoreid ja piirata kulusid.

4.10 Lõpuks tuleb komitee meelde vajadust käsitleda e-kaasatuse programmilist eesmärki terviklikult ja holistlikult, mille raames Euroopa Liit ja liikmesriigid peaksid e-oskuste ja digitaalpädevuse elukestvat arendamist edendavate algatuste propageerimise ja toetamisega tagama kõigile ELi kodanikele juurdepääsu digitaalsele keskkonnale, eelkõige internetiga ühendatud televisiooniteenustele ⁽¹³⁾.

Brüssel, 18. september 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹¹⁾ EÜT C 94, 18.4.2002, lk 9-13; ELT C 117, 30.4.2004, lk 49-51; ELT C 110, 9.5.2006, lk 26-32; ELT C 175, 27.7.2007, lk 91-95; „Avaliku sektori asutuste veebisaitide käideldavus” (ELTs seni avaldamata) ja „Ligipääsetavus kui inimõigus” (ELTs seni avaldamata).

⁽¹²⁾ „Üldist majandushuvi pakkuvate teenuste taskukohasus” (ELTs seni avaldamata).

⁽¹³⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 9-18.